

Ljubljana, 23.09.2013

RAZVOJ IGRE V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Otrok se preko igre uči, prilagaja, giblje, razvija govor in se čustveno odziva. Igra je tudi sredstvo, preko katere se druži z ostalimi ali pa je s svojo igro le ob njih.

Igračo predstavlja vsak predmet, ki ga otrok v svoji igri spremeni v sebi željeno igračo. Prva otrokova igrača so deli telesa (prsti, roke, noge ter obraz in roke osebe, ki ga neguje). Pozneje so to predmeti iz njegovega okolja (odeja, plenice, lončki, sledijo "prave" igrače, ki so izdelane doma ali kupljene). Otrok odloča o tem, kateri predmet bo zanj igrača. Dajmo mu možnost, da si igračo izbere sam. Ni nujno, da mu je vseč tista igrača, ki je vseč staršem.

Vsi otroci potrebujejo igračo oz. predmet, ki predstavlja igračo in spodbuja tako telesni kot miselni razvoj. Otrok od rojstva do drugega leta starosti preko igre z igračami spoznava svoje telo in zmožnosti ter okolje, v katerem živi. Na primer, ko otrok vrže igračo na tla ali stran od sebe, spoznava razdaljo, neminljivost igrače in prostor, v katerem je igrača. Razmišlja o tem, ali mu bo kdo igračo prinesel nazaj ali pa se bo sam odpravil ponjo in si v mislih naredi načrt, ki vsebuje njegovo gibanje, spretnosti in sposobnosti orientacije v prostoru ter njegove izkušnje in spomin.

Poznamo:

- **strukturirane igrače**, ki spodbujajo simbolno igro mlajših otrok (punčke, vozički, posodice, metlice, sesalci, ipd.);
- **nestrukturirane igrače**, ki dobivajo vedno večji pomen s starostjo otroka (storži, vrvica, lepenka, kosi blaga, zaboj, ipd.). Otrok si te predmete lahko predstavlja kot nekaj drugega ali pa jih naredi podobne dejanskim predmetom iz okolja.

Vse igrače so lahko poučne glede na otrokovo starost in miselni razvoj. Mlajši otrok potrebuje bolj strukturirano igračo (punčke, avtomobil), starejši pa lahko tudi nestrukturirano igračo, ker vključuje več domišljije in fantazije.

Igra dojenčka in malčka

Dojenček rad nosi predmete v usta. Od prvega do četrtega meseca starosti je igra vezana na lastno telo, ogleduje svoje roke, prijema dlani, ipd.

Po četrtem mesecu starosti prijema predmete v okolici, jih obrača, preprosto otipava in meče ter to ponavlja. Otrok prime ropotuljo, hoče posnemati gib in slišati ropot ropotulje, ker mu ta igra nudi veliko zadovoljstvo. Kasneje pa postavlja igrače skupaj, jih primerja, vendar še ne v pravo zvezo. Potem vzpostavlja ustrezna razmerja - odnose med igračami, jih ureja, postavlja, niza in razvršča, lahko po velikosti, obliki, mehko, priljubljenosti, materialu, daje manjši lonček v večjega, predmete v lonček ali zaboj in spet nazaj ven. Nato sledi prehod iz zgoraj omenjene funkcijske igre v simbolno igro.

Razvoj simbolne igre

Od dvanajstega do sedemnajstega meseca starosti so vidne prve oblike simbolne igre. Okrog drugega leta nastopi prehod k simbolni igri, ko posnema dogajanje doma, v vrtcu in drugje v okolju. Obdobje najbolj tipične simbolne igre je med drugim in šestim letom starosti, ko gre za pretvarjanje, razmišljanje in zmožnost razumevanja drugih.

O simbolni igri govorimo takrat, ko npr. hrani punčko, kuha, sesa, se igra zdravnike in teh iger po navadi ne izvede do običajnega konca. Neki predmet, npr. kuhalnica lahko zanj pomeni predmet v kuhinji, lahko pa meč ali metlo. Ob teh igrah je spremenjeno čustveno vedenje.

Simbolna igra pomeni, da se otrok lahko igra s samim seboj ali z igračo (npr. medvedkom) ali s prisotnimi ljudmi ali predmeti kot je igra vlog-posnema odrasle (igra mamo, očeta, mehanika, ipd.).

Pri treh letih se začne razvoj sposobnosti pripovedovanja. Otrok ponovi tisto, kar je slišal od znane zgodbe ali pa si jo izmisli. Otroka spodbujajmo k pripovedovanju pravljic.

Domišljajska igra

Domišljajska igra zahteva sposobnost idejnega koncepta igre, logično stopnjevanje igralne aktivnosti, povezavo z vrstniki, domišljijo o predmetih, prenos lastnosti predmetov v akcijo, igranje vlog in reševanje problemov s pripovedovanjem. Na primer, ko se otrok igra viteza, pomeni, da ima v mislih celo sceno, se vživi in si domišlja o okolju mečevanja. Iz predmetov, ki jih ima doma, si naredi meč ali izbere predmet, ki mu predstavlja meč, ga uporablja v igri z vrstniki, ki so njegovi nasprotniki, in se tudi obnaša kot najmočnejši in zmagovalni vitez.

Dojemalna igra

O dojemalni igri govorimo takrat, ko otrok poimenuje tisto, kar vidi. Poimenuje predmete, glasno opisuje kar vidi, sledi navodilom, izvaja neko dejavnost na pobudo drugega, odgovarja na vprašanja, daje navodila, pobude ali zahteve in postavlja vprašanja. Na primer, želi peči palačinke, pozna sestavine jih tudi našteje, pove, kako jih je treba pripraviti, vprašuje o sestavinah, posodi in razpravlja med peko.

Ustvarjalna igra

Ustvarjalna igra je razvita okrog sedmega leta otrokove starosti. Otrok je sposoben pisati, risati, oblikovati, pripovedovati in graditi.

Otroška risba

Potreba po risanju je pri otroku prav tako razvita kot potreba po igri, gibanju in govoru. V prvih dveh letih otrok spoznava prijetne barve in oblike. To je že prvi stik z likovnimi prvinami. Za razvoj likovnega izražanja je pomemben tudi razvoj gibalnih sposobnosti. Osnova so že prijemanje, metanje, udarjanje, gnetenje igrač in podobno. Od drugega do tretjega leta starosti sledi obdobje čečkanja. Čečkanje po papirju predstavljajo gibalne sledi ali gibalno igro, ko otrok vleče s prstki po papirju, pesku, blatu razne čačke, cikcak linije, kroži. Seznan se s papirjem in pisali. Krogi, klobčiči in spirale izražajo otrokov občutek za razsežnost lastnega telesa. Narisan križ izhaja iz ravnotežja telesa, saj dojema navpičnico kot navpično, vodoravnico kot vodoravno le po svojem občutku za ravnotežje. Cikcak črte in

ponavljajoče se lise, pike, črtice izvirajo iz dojemanja ponavljajočega se delovanja telesa, kot so hoja, dihanje, srčni utrip.

Med tretjim in šestim letom otrokove starosti se razvija simbolna risba. Otrok odkrije podobnost med čečkanjem in predmetom ter da narišanemu ime. To je po naključju dosežena risba. Pri treh letih poimenuje narisano, vendar iz njegove risbice tega odrasli včasih ne moremo razbrati. Pri petih letih je razvidno, kaj je otrok nameraval narisati in tudi vnaprej pove, kaj bo narisal. Ko je otrok star šest let se risanje oblikuje, prepoznajo se deli celote, črte so bolj razgibane. Pri sedmih letih je že dobro razvidno kaj je narisal. Podrobnosti in sorazmerja podrejajo še vedno čustvenemu razmerju do stvari in temu, kar se jim zdi na predmetih pomembno. Na primer, če jim je v določenem obdobju pomembno narisati prste na človeku, jih bolj poudari ali nariše večje, ali pa nariše zelo dolge in poudarjene štrleče lase ali pa dolge noge.

Nudimo otroku igro in raziskovanje prostora, kajti to je njegov gibalni, čustveni in miselni svet in ko oči staršev uzrejo svojega otroka radovednega in zadovoljnega, vedo, da so storili prav!

Danica Novak, dipl.del.ter., nevrotérapevtka